

Ženský a mužský prvek na Zemi a v duchovním světě

Sergej O. Prokofjev

Je záhadou, proč pozemští lidé prožívají kosmickou bytost Sofii jako bytost ženskou. A zdá se, že tato skutečnost je v rozporu se slovy, jak uvádí Matoušovo evangelium, která řekl Kristus Ježíš: „Po vzkříšení [to znamená v čistě duchovním stavu] se lidé ani nežení, ani nevdávají, ale jsou jako andělé Boží na nebi“ (Mt 22,30). Neboť z těchto slov vyplývá, že v duchovních světech neexistuje ani mezi andělskými hierarchiemi, ani mezi nevtělenými lidskými dušemi mezi smrtí a novým zrozením rozdíl v pohlaví, to znamená ženský a mužský prvek. A přesto tu není žádný rozpor, ale jedná se o určité tajemství.

Abychom to pochopili, musíme si povšimnout tohoto: Podle duchovně vědeckého bádání Rudolfa Steinera nese v sobě každý člověk už při pozemském vtělení druhé pohlaví v éterické formě. Éterické tělo ženy má mužské vlastnosti a éterické tělo mužovo vlastnosti ženské.

Naproti tomu astrální tělo neobsahuje ani ženské, ani mužské znaky (když se člověk během života neoddává výlučně jen svým nižším, animálním žádostem, které násilně „infikují“ jeho astrální tělo pohlavním elementem, což po smrti činí pobyt v kamaloe zvláště trýznivým, přičemž se ale astrální tělo také od těchto nižších vlivů očišťuje). Individuální lidské Já naproti tomu v sobě nenese vůbec nic, co by připomínalo pohlaví, a člověk se vtěluje během různých pozemských životů střídavě jednou jako žena a pak zase jako muž.

Tak vzniká v každém člověku na fyzicko-éterické úrovni naprostá rovnováha mezi mužským a ženským prvkem, což umožňuje astrálnímu tělu a Já projít na Zemi čistě duchovním vývojem. Když si dále uvědomíme, že duše a duch (Já) člověka opouští fyzické tělo už v okamžiku smrti a éterické tělo se rozpouští do světového éteru obvykle během tří až čtyř dnů,^{45'1} pak z toho vyplývá, že celý další život v duchovních světech mezi dvěma vtěleními nemá vůbec žádný vztah k pozemskému rozdělení podle pohlaví.

A přesto ukazuje tisíciletá zkušenost mnohých mystiků, proroků a mudrců na to, že v duchovních světech existuje něco, co lze označit v okamžiku, kdy se to zjevuje pozemskému vědomí, poměrně oprávněně jako ženský a mužský prvek. Ale co to je?

Jak už jsme už podrobně vylíčili v této práci, existují v duchovním světě, který se skládá ze vzestupné řady hierarchií, především dva různé druhy bytostí. Jeden druh představuje individuální duchy, kteří stojí na různých hierarchických stupních. Takovými individuálními duchy jsou jednotliví andělé, archandělé a tak dále až k bytostem nejvyšší hierarchie, cherubínům a serafínům. Druhý typ bytostí tvoří tzv. „souhrnné“ neboli „soborné“ bytosti, které se skládají z duchů různých hierarchií a spojují se při nějakém společném úkolu. Pro tento úkol pak vytvoří zcela novou bytost, která má k dispozici mnohem vyšší duchovní potence a tvůrčí možnosti.

Pokud nyní přeneseme tento čistě nadmyslový rozdíl do pozemského jazyka a pokusíme se najít v lidském životě něco, co vyjadřuje pokud možno adekvátně rozdíl mezi těmito dvěma druhy duchovních bytostí, pak je to na Zemi právě mužský a ženský prvek: mužský jako nositel individuální, oddělující se, v sobě se uzavírající tendence a ženský jako výraz spojující tendence, která má spíše sociální, sjednocující charakter a spojuje jednotlivé různě se vyvíjející části do jednotného celku.

Jen v tomto smyslu lze mluvit v duchovním světě o mužském a ženském prvku. Přitom si musíme uvědomit, že se zde může jednat jen o srovnání, o nedokonalý pokus vyjádřit pomocí pozemských představ něco, co je ve skutečnosti čistě duchovní povahy. V naší materialistické době je tu v souvislosti s touto otázkou velmi velké nebezpečí, že upadneme do primitivního antropomorfismu a přeneseme do nadmyslového světa pozemské vztahy mezi pohlavími. Asi právě proto mluvil Rudolf Steiner tak zřídka o tomto tématu. Asi bral ohled na to, že dnešní člověk to může pochopit jen velice těžce. Už ve středověku bylo známo velké nebezpečí různých forem tzv. „erotické mystiky“, která byla považována za jedno z nejsilnějších luciferských pokušení. Příklad takového luciferského omylu představuje v některých sektách rozšířená nauka o existenci „ženské“ Trojice (například v postavě Matky, Dcery a svaté Duše) vedle tzv. „mužské“ Trojice Otce, Syna a Ducha Svatého, což mělo ten následek, že viděli princip pohlavního rozdělení a s ním spojený dualismus působící nejen v celém stvořeném vesmíru, ale dokonce ho předpokládali i za jeho hranicemi v oblasti nejvyšší božskosti. Tím byl ale princip Trojice zrušen a vyměněn za luciferskou dvojnost neboli „šílenství dvojnosti“, jak to formuloval Rudolf Steiner.

Vyjdeme-li z tohoto poznání, lze výše zmíněné individuální hierarchické bytosti považovat za reprezentanty mužského principu ve stvořeném kosmu a „soborné“ (souhrnné) bytosti za reprezentanty ženského principu. K těm druhým patří také bytost Nebeské Sofie, kterou sledujeme v naší práci, i zmíněné světové bytosti karmy. (Proto byly zobrazovány jejich poslové ve starých mýtech stále jako ženské bytosti: Norny, sudičky, Fúrie, Erínye, eufemenidy a další.)

Zde je nyní ale třeba si povšimnout ještě něčeho dalšího. Jak jsme viděli, sestává bytost Nebeské Sofie z celé řady hierarchií, k nimž patří velký počet bytostí, které

stojí na nejrůznějších stupních vývoje: na stupni andělů, archandělů a tak dále. Přitom může každá jednotlivá bytost působit ve světě dvojím způsobem. Může jednat individuálně, to znamená podle svého vlastního chápání nejvyšší božskosti, nebo jako část „soborné“ bytosti, a tak působit s jinými společně na uskutečňování úkolu, který se týká všech. V prvním případě se bude taková bytost projevovat - použijeme-li pozemská slova - spíše „mužským“ způsobem, ve druhém případě „ženským“ způsobem.

Proto také není správné říkat, že Sofie je ten či onen anděl nebo zvláštní archanděl či archeus. Neboť jejich individuální projevy mají vždy „mužský“ charakter. Na druhé straně může každá jednotlivá bytost, která tvoří například „sobornou“ bytost Nebeské Sofie a je součástí vzestupné řady až k duchům moudrosti, projevovat celou plnost sedmičlenné Sofie jako její posel. A tak může každý anděl, archanděl a tak dále reprezentovat v různých situacích „mužský“ i „ženský“ princip pod le toho, zda jedná v konkrétním daném případě samostatně nebo jako článek Nebeské Sofie.